

Riigikogu õiguskomisjoni istungi protokoll nr 130

Tallinn, Toompea ja videosild

Esmaspäev, 18. mai 2026

Algus 11.15, lõpp 13.00

Juhataja: Madis Timpson (esimees)

Protokollija: Selenä Eenmaa (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Lea Danilson-Järg, Peeter Ernits, Andre Hanimägi, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Heljo Pikhof, Valdo Randpere, Vilja Toomast, Varro Vooglaid

Komisjoni ametnikud: Raini Laide (nõunik-sekretariaadijuhataja), Linnar Liivamägi (nõunik)

Puudus: Stig Rästa

Kutsutud: justiits- ja digiminister Liisa-Ly Pakosta (2.-4. päevakorrapunkt), Justiits- ja Digiministeeriumi õiguspoliitika osakonna tsiviilõiguse talituse nõunik Alexandra Kõöp (2. päevakorrapunkt); riigi peaprokurör Astrid Asi ja juhtiv riigiprokurör Dilaila Nahkur-Tammiksaar, Justiits- ja Digiministeeriumi kriminaalpoliitika osakonna kriminaalkoostöö ja õigusloome talituse nõunik Einar Hillep (3. päevakorrapunkt); Justiits- ja Digiministeeriumi karistusõiguse ja menetluse talituse nõunik Mari Haav ning Euroopa Liidu asjade nõunik Reet Kase (4. päevakorrapunkt); Justiits- ja Digiministeeriumi karistusõiguse ja menetluse talituse nõunik Martin Ziehr (5. päevakorrapunkt); Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi töösuhete ja töökeskkonna osakonna nõunik Stella Vogt ning võrdsuspoliitika osakonna soolise võrdsuse poliitika juht Eva Liina Kliimann (6. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Vabariigi Valitsuse algatatud võlaõigusseaduse muutmise seaduse eelnõu (895 SE) esimese lugemise ettevalmistamine
3. Vabariigi Valitsuse algatatud prokuratuuriseaduse muutmise seaduse eelnõu (909 SE) esimese lugemise ettevalmistamine
4. Arvamuse andmine Euroopa Liidu asjade komisjonile: Eesti seisukohad laste seksuaalse väärkohtlemise tõkestamise Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi uuesti sõnastatud versiooni eelnõu kohta - COM(2024) 60
5. Vabariigi Valitsuse algatatud karistusseadustiku, kriminaalmenetluse seadustiku ja vangistusseaduse täiendamise seaduse eelnõu (773 SE) teise ja kolmanda lugemise ettevalmistamine
6. Arvamuse andmine sotisaalkomisjonile: Vabariigi Valitsuse algatatud töölepingu seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (837 SE) kohta
7. Info ja muud küsimused

1. Nädala töökava kinnitamine

Riigikogu õiguskomisjoni nädala (18.05.2026-24.05.2026) töökava

Komisjoni istung esmaspäev, 18. mai 2026 kell 11.15

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Vabariigi Valitsuse algatatud võlaõigusseaduse muutmise seaduse eelnõu (895 SE) esimese lugemise ettevalmistamine
3. Vabariigi Valitsuse algatatud prokuratuuriseaduse muutmise seaduse eelnõu (909 SE) esimese lugemise ettevalmistamine
4. Arvamuse andmine Euroopa Liidu asjade komisjonile: Eesti seisukohad laste seksuaalse väärkohtlemise tõkestamise Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi uuesti sõnastatud versiooni eelnõu kohta - COM(2024) 60
5. Vabariigi Valitsuse algatatud karistusseadustiku, kriminaalmenetluse seadustiku ja vangistusseaduse täiendamise seaduse eelnõu (773 SE) teise ja kolmanda lugemise ettevalmistamine
6. Arvamuse andmine sotisaalkomisjonile: Vabariigi Valitsuse algatatud töölepingu seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (837 SE) kohta
7. Info ja muud küsimused

Komisjoni istung teisipäev, 19. mai 2026 kell 14.00

1. Eesti Vabariigi ja Rootsi Kuningriigi vahelise Eesti Vabariigis Rootsi Kuningriigi vanglakaristuste täideviimise kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu (682 SE) teise lugemise ettevalmistamine
2. Vastus kollektiivsele pöördumisele "Tartu ei ole koht Rootsi vägistajate ja mõrtsukate jaoks!"
3. Vabariigi Valitsuse algatatud kriminaalmenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse (kohtumenetluse optimeerimine ja kohtulahendite avalikkus) eelnõu (560 SE) teise lugemise ettevalmistamine
4. Info ja muud küsimused

Otsustati:

1.1. Kinnitada nädala töökava (konsensus: Peeter Ernits, Andre Hanimägi, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Heljo Pikhof, Valdo Randpere, Madis Timpson, Vilja Toomast, Varro Vooglaid).

2. Vabariigi Valitsuse algatatud võlaõigusseaduse muutmise seaduse eelnõu (895 SE) esimese lugemise ettevalmistamine

Madis Timpson andis eelnõu tutvustamiseks sõna justiits- ja digiministrile.

Liisa-Ly Pakosta sõnas, et tegemist on Euroopa Liidu (EL) õiguse ülevõtmisega.

Minister selgitas, et eelnõu jaguneb kaheks osaks. Esiteks, EL-i otsuse kohaselt peab müüja kohustuslikus korras edastama tarbijale tootjalt esitatud informatsiooni toote parandatavuse kohta. Ta rõhutas, et kohustus kehtib üksnes juhul, kui tootja on selle informatsiooni tootega kaasa pannud. Samuti peab müüja näitama tarbijale informatsiooni tootjalt pakutud täiendava vabatahtliku garantii kohta.

Teise olulise muudatusena on kehtestatud digisisu uuenduste kättesaadavuse ajavahemiku esitamise kohustus ehk tootja peab digisisu puhul märkima aasta, milleni on tagatud digiuuenduste kättesaadavus. Eesmärk on, et tarbija saaks teha valiku osta toode, mida ta saab võimalikult kaua kasutada. Minister märkis, et selle märke kasutamine on juba üsna laialdaselt levinud, kuid muutub nüüd digisisu puhul kohustuslikuks. Lisaks tekib müüjatele kohustus teavitada tarbijat keskkonnahoidlikest kättetoimetamisvõimalustest, kui müüja seda võimalust pakub. Samuti ühtlustatakse teavitusnõuded, mille kohaselt peab nõuetele mittevastava toote puhul olema füüsilises poes nähtav vastav teade, et kahe aasta jooksul on

võimalik toodet välja vahetada ning e-poes peab vastav teade olema elektrooniliselt nähtav.

Anti Haugas märkis, et EL-i ostetakse täna palju kaupa kolmandatest riikidest, mille puhul ei ole tihti isegi lootust, et kauba tootja või müüja tagab vajalikud tingimused või täidab neid nõuded, kuigi juriidiliselt nad peaksid seda tegema. Selline olukord seab täna ka Eestis paljud kauplejad ebavõrdsesse positsiooni, kuna kolmandatest riikidest saavad tarbijad tellida sisuliselt sama kaupa, aga odavamalt.

Ta küsis, kas direktiiv võetakse juba üle miinimumnõuetega või on võimalik seda veel pehmemdada.

Liisa-Ly Pakosta vastas, et direktiiv võetakse üle miinimumina. Minister rõhutas, et seadusest tulenev vastutus kehtib üksnes EL-is müüdavatele kaupadele ehk ei laiene kolmandatele riikidele. Ta möönis, et kolmandate riikidega seotud probleem on palju laiem. Näiteks esineb mitmeid erisusi lisatasudes, sõltuvalt sellest, millisest riigist tarbija toote ostab.

Maria Jufereva-Skuratovski palus täpsustada, milliste seadmete puhul kehtib kirjeldatud digiuuenduste kättesaadavuse nõue.

Liisa-Ly Pakosta vastas, et nõue kehtib kõikide toodete puhul, millel on selline digitaalne sisu, millele näiteks turvanõrkuste vms põhjusel peab tootja panema peale uuendusi ehk kõik seadmed, millel on oma operatsioonisüsteem. Tänapäeval on see lisaks tavapärastele nutiseadmetele olemas ka osadel kodumasinatel, sh näiteks tolmuimejal ja nõudepesumasinal.

Vilja Toomast palus selgitada, mida mõeldakse selle all, et „seadusest tulenev vastutus kehtib üksnes EL-is müüdavatele kaupadele,“ ning kuidas see kindlaks tehakse, kuskohast kaup pärineb. Arvestades, et enamik EL-is müüdavast kaubast pärineb tegelikult kolmandatest riikidest.

Ta tõi siinkohal näitena esile murekoha seoses EL-i ja Mercosuri lepinguga, kuigi see ei ole otseselt seotud kõnealuse eelnõuga. Tema hinnangul läks mitmete EL-i riikide olukord sellest tulenevalt halvemaks, sest teatavasti tuleb sealt EL-i sellist kaupa, mis on näiteks täis pestitsiide ning seda ei anna võrrelda EL liikmesriikide või ka Eesti enda tootjatega.

Liisa-Ly Pakosta vastas, et see on samamoodi laiem probleem. Ta tõi esile hiljutise uudise, mille kohaselt 96% *Aliexpress*ist või sarnasest poest ostetud laste mänguasjadest ei vasta EL-i nõutele või on lausa ohtlikud. Kui osta mänguasi siit kohalikust poest, siis on tegemist on kohaliku müüjaga. Minister märkis, et siin loodetakse ka tarbija teadlikkusele.

Andre Hanimägi küsis, kas digisisu all nähakse ka arvutiprogramme ja -mänge, mida saab osta erinevatelt platvormidelt (nt *Steam*) ning kas nende puhul kehtiks samuti see kohustus märkida uuenduste kättesaadavuse ajavahemik. Ta märkis, et enamik programmidest ja mängudest on siiski toodetud väljaspool Euroopat.

Liisa-Ly Pakosta selgitas, et sel juhul on määrav müüja asukoht ehk kas müüja on väljaspool EL-i või mitte.

Anti Haugas palus täpsustada, kas need nõuded kehtivad üksnes IT-seadmetele või kõikidele. Samuti, kuidas nähakse ette teavituse nõuete täitmise fikseerimine juhul, kui toode ostetakse jaepoest ja sõlmitakse üksnes nn suusõnalise ostu-müügileping. Ta küsis, kas sellisel juhul peaks sõlmima täiendava lepingu, et tarbijat on nõuetekohaselt teavitatud.

Liisa-Ly Pakosta vastas, et täiendavaid lepinguid ei ole vaja sõlmida. Ta tõi siinkohal paralleeli varasemalt kehtestatud nõuetega, et kõikidele rõivastele tuleb külge õmmelda silt hooldusjuhustega ning kõikidele ravimitele tuleb kaasa panna infoleht. Seega nähakse ette, et vajalik informatsioon saadakse müüjalt tootega kaasa. Seda juhul, kui tootja ise on selle informatsiooni tootega kaasa pannud.

Anti Haugas märkis, et paljud tootjad on tänaseks loobunud paberil kasutusjuhenditest ning küsis, kas jätkuvalt on lubatud ka QR-koodi põhiselt vajaliku informatsiooni tagamine.

Liisa-Ly Pakosta kinnitas, et QR-koodide kasutamine on jätkuvalt lubatud.

Madis Timpson tegi ettepanekud eelnõu menetluslike otsuste osas.

Otsustati:

2.1. Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 16.09.2026 (konsensus: Lea

Danilson-Järg, Peeter Ernits, Andre Hanimägi, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Heljo Pikhof, Valdo Randpere, Madis Timpson, Vilja Toomast, Varro Vooglaid).

2.2. Teha ettepanek esimene lugemine lõpetada (konsensus: Lea Danilson-Järg, Peeter Ernits, Andre Hanimägi, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Heljo Pikhof, Valdo Randpere, Madis Timpson, Vilja Toomast, Varro Vooglaid).

2.3. Määrata juhtivkomisjoni esindajaks Maria Jufereva-Skuratovski (konsensus: Lea Danilson-Järg, Peeter Ernits, Andre Hanimägi, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Heljo Pikhof, Valdo Randpere, Madis Timpson, Vilja Toomast, Varro Vooglaid).

3. Vabariigi Valitsuse algatatud prokuratuuriseaduse muutmise seaduse eelnõu (909 SE) esimese lugemise ettevalmistamine

Madis Timpson andis eelnõu tutvustamiseks sõna justiits- ja digiministrile.

Liisa-Ly Pakosta sõnas esmalt, et palve on võimalusel menetleda see eelnõu ära juba kevadistungjärgul, et tagada prokuratuuris töörahu, kuna kavandatud muudatused muudavad prokuratuuri igapäevast tööd märkimisväärselt.

Minister tõi esile, et eelnõu koostamisel on arvesse võetud õiguskomisjoni varasemat sisendit, mille kohaselt tuleks muuta prokuratuuriseadust (ProkS) nii, et suureneks prokuratuuri vastutus ning saaks vältida olukordi, kus inimesi n-ö menetletakse „surnuks“. Ta selgitas, et muudatuste peamine eesmärk on kaasajastada prokuratuuri töökorraldust, sh piiratakse prokuröride kassatsiooni esitamise õigust ning samal ajal suurendatakse riigi peaprokuröri ja juhtivprokuröri vastutust.

Minister rõhutas, et säilib prokuratuuri täielik sõltumatus poliitikutest. Ta märkis, et tegelikult see isegi suureneb, kuna riigi peaprokuröri ametiaeg muutub ühekordseks ja pikendatakse seitsmeaastaseks, ilma võimaluseta teda järjest teiseks ametiajaks ametisse nimetada, et tagada tema poliitiline sõltumatus kogu ametiaja jooksul.

Astrid Asi selgitas eelnõu praktilist mõju. Ta rõhutas, et eelnõu on prokuratuuri jaoks väga oluline ning nende muudatuste nimel on organisatsioonis töötatud aastaid. Keskne märksõna on kvaliteet, eeskätt personali kvaliteet, mida eelnõu kõige enam reguleerib.

Ta selgitas, et muudatustega soovitakse parandada prokuröride värbamise protsessi, et organisatsiooni jõuaksid parimad võimalikud kandidaadid, sh võimaldades lihtsamat värbamist kohtutest ja advokatuurist. Samuti soovitakse kohaldada pikemad katseajad, kui tavapärane avaliku teenistuse seadusest (ATS) tulenev katseage ehk neli kuud. Eelnõu kohaselt oleks prokuröri abide katseage üks aasta ning ringkonna- ja riigiprokuröridel kaks aastat. See võimaldaks päriselt hinnata isiku sobivust ning mitte üksnes juriidiliste teadmiste näol, vaid rohkem ka isikuomadusi ja tegelikku tööalast sobivust, mis tuleb välja just päris töö käigus, mitte eksami raames. Senine lühike katseage ei võimalda piisavalt hinnata näiteks ka seda, kas inimesele sobib kohtus esindamas käia. Arvestades, et uurimised on enamasti pikaajalised ning nelja kuu jooksul ei jõua tõsisem uurimine algusest lõpuni jõuda. Ta rõhutas, et samuti on oluline organisatsioonis tegeleda sisseelamisprogrammi

arendamisega ja sihipäraseid koolitusi katseajal, mis keskenduksid just praktilistele oskustele, nagu kohtus esinimine ja menetluse juhtimine.

A. Asi sõnas, et oluline osa eelnõust ja personali kvaliteedist puudutab ka juhtimistasandit. Ta selgitas, et eelnõu ettepaneku kohaselt kõik prokuröridest juhid muudetakse tähtajalisteks, et motiveerida juhte hoidma ennast oma ülesannete kõrgusel. Täna on vaid osa juhtidest tähtajalised, kuid eesmärk on muuta see lähenemine ühtseks. Riigi peaprokuröri puhul tehakse erand, mille kohaselt on ta ametis ainult üks ametiaeg, mis on nüüd seitse aastat. Ta märkis, et see on analoogne kohtu esimehega. Samuti lisandub riigi peaprokuröri puhul nõue juhtimiskogemuse kohta, mis on selle töö jaoks vajalik.

Ta tõi veel olulise muudatusena välja atesteerimise võimaluse loomise, mis võimaldab hinnata prokuröride pädevust ning vajadusel nad ametist vabastada, kuna praegu on see põhimõtteliselt võimalik üksnes distsiplinaarmenetluse kaudu. See on oluline muudatus, et prokuratuur suudaks ise oma kvaliteeti hoida. Lisaks luuakse võimalus prokurör töölt kõrvaldada kriminaalmenetluse ajaks, kuna täna ei ole selleks alust, isegi kui prokuröri suhtes alustatakse kriminaalmenetlust ja süüdistus läheb kohtusse. Eelnõu täpsustab tehniliste muudatustena ka taustakontrolli ja andmekaitsega seotud küsimusi.

A. Asi lisas, et eelnõu puudutab ka Ida-Virumaa eripärast tulenevat vajadust pakkuda seal töötavatele prokuröridele lisatasu. Praegu on sätestatud, et kui prokurör läheb Ida-Virumaale tööle, siis võib talle maksta kuni neli aastat kõrgemat palka kuni tuhat eurot kuus. Eelnõu kohaselt ei ole sellel edaspidi ajalist piirangut ning võimalik on maksta lisaks kuni 20% tema palgast. See aitab parandada selles piirkonnas värbamist, mis on võrreldes teiste piirkondadega oluliselt keerulisem.

Samuti on eelnõus piirang kassatsiooni esitamisel, mille kohaselt on vajalik riigi peaprokuröri või juhtivprokuröri volitus. A. Asi märkis, et tema sellele muudatusele vastu ei ole ning tegemist on regulatsiooniga, mis on enamuses Euroopas tavapärane.

Liisa-Ly Pakosta lisas, et eelnõu loob prokuröridele ka võimaluse töötada osalise tööajaga.

Dilaila Nahkur-Tammiksaar lisas, et eelnõu mõte sai alguse juba seitse aastat tagasi ning algas praktilisest probleemidest, kus osa töötajaid ei olnud valmis kaasa minema ajakohaste töökorralduslike muudatustega, sh näiteks koostöö uurimisasutustega, uute oskuste omandamine või infosüsteemide kasutamine. Ta selgitas, et kehtiv regulatsioon ei võimaldanud selliseid olukordi paindlikult lahendada ning kehtiv ATS-i norm ei olnud sobiv, et vajadusel inimesi ametist vabastada. Seetõttu on vaja just ProkS-i enda regulatsiooni. Ta rõhutas selles osas, et atesteerimise protsess toimub komisjoni kui kollegiaalse organi kaudu, et vältida justkui juhtide poolseid subjektiivseid otsuseid prokuröride osas.

D. Nahkur-Tammiksaar tõi lisaks veel esile vajaduse kaotada seadusest abiprokuröride juhendamise nõue, mille regulatsioon on nüüdseks ajale jalgu jäänud. Ta selgitas, et omal ajal lisati see nõue prokuratuuri reformi raames, kuna siis kaotati abiprokuröride magistri- ja juurahariduse nõue ära. Juhendamise nõue lisati seega selleks, et abiprokurör teaks siiski juurat. Kuna täna on juba aastaid uuesti kehtiv magistrihariduse nõue, siis ei ole seda abiprokuröride juhendamise nõuet enam vaja. See nõue tekitab arusaamatusi abiprokuröri volituste ja rolli osas.

Liisa-Ly Pakosta rõhutas, et nähtavasti mõjutab eelnõu väga paljusid prokuratuuris töötavaid inimesi ja nende töörahu, mistõttu on palve eelnõu ära menetleda kevadistungjärgul.

Madis Timpson tänas ettekandjaid ja rõhutas, et ka komisjoni huvi on tagada prokuratuuri personali kvaliteet ja organisatsiooni pidev arenemine. Ta uuris, kuidas seostub konkreetne eelnõu prokuratuuri arengukavaga, mida tutvustati komisjonile nende prokuratuuri külastuse raames eelmise aasta sügisel.

Astrid Asi vastas, et eelnõu ja viidatud arengukava on omavahel seotud ehk sisuliselt koos tehtud. Eelnõu toetab arengukavas seatud eesmäärke, eeskätt personali arendamise ja kvaliteedi hoidmise osas.

Valdo Randpere meenutas, et kui justiits- ja digiminister käis täiskogus ette kandmas Õiguspoliitika põhialuseid, siis tõi ta esile, et eelnõud peaksid olema koostatud selliselt, et ei pea viidete kaudu näpuga järke ajama ja otsima paragrahve teistest seadustest, et muudatuste sisust aru saada. Ta küsis, millal võiks sellise lähenemiseni lõpuks jõuda.

V. Randpere sõnas, et tema hinnangul on kavandatud uued katseajad liiga pikad. Kuigi ühest küljest võib öelda, et lühema aja jooksul ei saa kindlust, kas inimesele sobib kohtus käia jne, siis teisest küljest on ka katseajal olev inimene justkui väljapressimise olukorras, kuna suhteliselt subjektiivsetel alustel võib ühel hetkel öelda, et ta ikkagi ei sobi tööle. Ta märkis veel Ida-Virumaal lisatasu maksmise kohta, et sama lähenemine tehti teoks ka kohtunikega ning uuris, kas see tegelikult ka toimus.

V. Randpere tõi viimase teemana esile teenistusest vabastamise ametikohale mittevastavuse tõttu. Eelnõus on sätestatud, et enne taotluse esitamist kontrollimaks prokuröri teadmiste ja oskuste vastavust ametikohta jaoks kehtestatud nõuetele, peab juhtivprokurör või juhtiv riigiprokurör andma prokurörile teada, milliseid puudusi ta prokuröri teadmistes ja oskustes näeb, ning määrama „mõistliku tähtaja“ puuduste kõrvaldamiseks. Ta rõhutas, et selliseid termineid nagu „mõistlik tähtaeg“ tuleks vältida, sest see on väga ebaselge ning pigem peaks siis juba määrama kindla tähtaja.

Liisa-Ly Pakosta vastas, et kui põhiseaduskomisjon menetleb ära SÄTLA eelnõu, siis võib selline lähenemine eelnõude koostamisele käivituda juba käesoleva aasta oktoobrist.

Minister sõnas, et katseaegade pikkust on kaalutud ning nende ettepanek on mitte katseaega lühendada. Ta meenutas, et kohtus on katseaja pikkuseks lausa kolm aastat. Eelnõu ettepanekul pikemad katseajad annaksid vähemalt täistsükli tööd, mille alusel sobivust hinnata. Ta rõhutas, et katseajalt vabastamine ei käi niivõrd subjektiivsetel põhjustel, vaid jätkuvalt kehtib siiski ka üldine tööõigus. See tähendab, et tuleb tuua konkreetseid asjaolud, millega see töösuhe lõpeb. Eesmärk on, et ka meie kohtutes oleksid kvaliteetsed prokurörid.

Minister selgitas Ida-Virumaa osas, et praegune probleem on selles, et kehtiva seaduse alusel makstakse lisatasu neli aastat ja siis see lisatasu maksmine lõpeb. Samal ajal on inimene ennast seal juba tõestanud, aga ta palk kukub ikkagi järsult oluliselt väiksemaks, sest neli aastat sai läbi. Selle tulemusena kipuvad head inimesed Ida-Virumaalt ikkagi ära tulema, sest töökoormus on seal jätkuvalt suur ja raske ning reeglina peab olema vähemalt kolmekeelne. Eesmärk on seda pidurdada, et nelja aasta pärast need inimesed tagasi tulevad.

Minister sõnas, et teenistusest vabastamise korral kehtib jällegi tööõigus ka üldisemalt ning ametist vabastamisega tegeleb prokuröride konkursikomisjon ehk tegemist on pädeva ja suure komisjoni, mitte kellegi subjektiivse otsusega.

Ta märkis, et mõistliku tähtaja konkreetsemat sõnastamist võib iseenesest kaaluda. Sellise sõnastuse taga on aga erinevad olukorrad. Näiteks juhul, kui Ida-Virumaale on läinud prokurör, kelle vene keel ei ole väga hea, siis üldjuhul ei ole näiteks konkreetne kolmekuuline tähtaeg uue keele omandamiseks jõukohane. Samas kui näiteks mõne uue arvutiprogrammi oskuste omandamine võib olla igati asjakohane kolmekuulise tähtaja raames. Seega on „mõistliku tähtaja“ sõnastusel omad plussid, kuna see sõltub mõneti ka sellest, mis puudus see on, mida parandada tuleb.

Astrid Asi juhtis tähelepanu, et eelnõus on säte, mille kohaselt võib konkursikomisjon teha ettepaneku katseaega vajadusel lühendada. Prokuratuur toetab siiski seda, et katseajad oleksid pikemad, et kandidaadi sobivust paremini hinnata. See võimaldab tekitada sinna kõrvale ka

kohustusliku koolitusprogrammi, mille inimesed peaksid selle aja jooksul läbima. Ta rõhutas, et prokurör ei ole küll eluaegne nagu kohtunik, kuid on siiski väga oluline, et süsteemi sisenevad inimesed oleksid väga head.

A. Asi selgitas Ida-Virumaa lisatasu osas, et kohtunike puhul on see indeks ainult kohtuesimehel, teistel mitte. Kohtunike enda vastasseisu tõttu jäi see tegemata. Ta märkis, et ka tema ei ole iseenesest sellele vastu, kui „mõistliku tähtaja“ asemel sätestataks konkreetsem tähtaeg. Samas tuleb tõesti silmas pidada, et põhjused võivad olla väga erinevad. Seega juhul, kui sätestada konkreetne tähtaeg, siis võiks seda teha näiteks tingimusel, et konkursikomisjoni ettepanekul saab seda siiski vajadusel pikendada.

Heljo Pikhof kommenteeris, et tema seisukohalt tunduvad kavandatud muudatused head. Ta uuris, kas prokuratuuri on täna tõesti nii kerge inimesi saada, kuna varasematel aegadel oli see pigem keeruline. Lisaks küsis, kas riigi peaprokurör saab näiteks viie või kümne aasta pärast uuesti sellele ametikohale kandideerida, isegi kui enam järgmiseks ametiajaks kohe uuesti kandideerida ei saa.

H. Pikhof sõnas töölt kõrvaldamise osas, et tema arust on see loomulik, et kui kohtunik või prokurör on saanud kriminaalsüüdistuse, siis ei saa ta sellel ajal töötada, kuid saab siiski mingit tasu, kuni ta pole süüdi mõistetud. Ta küsis, kui kauaks prokurör sellisel juhul töölt kõrvaldatakse.

Astrid Asi vastas, et töölt kõrvaldamise aeg sõltub kohtumenetluse kestusest ehk kuni kohtuotsuse jõustumiseni ning prokuratuur ise ei saa enam seda poolt kontrollida, kui kaua kohtumenetlus kestab.

A. Asi selgitas prokurörideks saada soovijate leidmise osas, et aegu on olnud erinevaid. Kunagi olid väga suured konkursid, kuid täna tuleb pigem vaeva näha, et inimesed kandideeriksid. Ta rõhutas, et sõltumata sellest, kas see on lihtne või ei ole lihtne, on tegelikult väga palju just juhtide teha, et käia ja kutsuda inimesi kandideerima. Isegi, kui ei ole suur soovijate järjekord, siis juhid peavad pingutama selle nimel, et nad saaksid endale kõige paremad inimesed. Täpselt sama olukord on kohtus, et soovijad ei ole alati ukse taga, mitmed konkursid luhtuvad, aga juhid peavad töötama selle nimel, et meil oleks kõige paremad inimesed. Tegemist on siiski väga olulise positsiooniga.

A. Asi vastas, et seadus seda ei välista, et kui vahepeal on olnud keegi teine riigi peaprokurör, siis mõne aja pärast võib uuesti sama inimese ametisse nimetada.

Varro Vooglaid tõstatas küsimuse distsiplinaarsüüteo aegumise regulatsiooni kohta. Ta tõi esile, et kehtivas seaduses on üldine aegumistähtaeg kolm aastat, kuid eelnõuga vähendatakse see kahe aastani ning lisatakse kuuekuuline tähtaeg alates selle avastamisest. Eelnõu seletuskirja kohasel on eesmärk viia regulatsioon kooskõlla ATS-ga. Ta rõhutas, et ei saa nõustuda seletuskirjas põhjendusena toodud väitega, et „Kuna distsiplinaarkaristus on karistusliku olemusega, peab sellise meetme kohaldamise aluseks olev seadusraamistik olema üheselt arusaadav.“ Tema hinnangul on see juba arusaadav ning on põhjendatud, et erinevates seadustes on erinevate avaliku võimu teostajate jaoks määratletud ka erinevad tähtajad, sest erinevate ametnike käes on erinevalt väga suure ulatusega võim. Kuna prokuröride käes on väga palju suurem võim, siis on ka põhjendatud pikem tähtaeg distsiplinaarmenetluse algatamiseks. Ta rõhutas, et kehtiv kolm aastat on kohane ning seda ei peaks lühendama.

V. Vooglaid tõstatas teise küsimuse kassatsiooni esitamise õiguse piirangu osas. Ta küsis, millistel kaalutlustel on otsustatud seda õigust piirata üksnes kassatsiooni, mitte ka apellatsiooni puhul. Teatavasti saab isikut kohtus süüdi mõista üksnes eeldusel, et tema süü on tõendatud väljaspool mõistlikku kahtlust. Kui prokuratuur ja politsei ei suuda pärast eelmenetluse teostamist seda kohtus piisavalt tõendada ja kohut veenda, siis tema arust saab

selgelt järeldada, et mõistlik kahtlus on jäänud püsima ning menetlus peaks sellega lõppema. Ta märkis, et tema eelistus oleks üldse mitte lubada prokuratuuril edasi kaevata, kuid isegi kui seda apellatsiooni korral jätkuvalt lubada, siis peaks vähemalt teine sõltumatu silma paar asja veel üle vaatama, arvestades kohtumenetluse suurt mõju inimestele.

Liisa-Ly Pakosta vastas esimese küsimuse osas, et siin ei ole väga suurt jäikust ning vajadusel võib seda kohta komisjoni seisukohast lähtuvalt ümber vaadata, kuid praegu on eesmärk olnud tõesti ühtlustada regulatsioon ATS-ga.

Minister viitas kassatsiooni piirangu küsimuse osas Norman Aasa artiklile, mis kirjeldas seda prokuratuuri menetlusprotsessi väga hästi. Muu hulgas selgitati artiklis nähtust, kus juhtivprokurör juhib menetlust algusest lõpuni ning aja jooksul võib inimpsühholoogiat arvestades tekkida soov viia asi lõpuni ka siis, kui see ei pruugi olla tegelikult põhjendatud. Ta selgitas, et muudatus on just kassatsiooni puhul, sest kui prokurör teab juba alguses, et asi ei pruugi Riigikohtusse jõuda, siis vaatab ta ka ringkonnakohtu lahendit kriitilisemalt ning prokuratuuris saab tekkida kollegiaalselt sisemine arutelu. Apellatsiooni puhul tekib küsimus sellest, et maakohtu otsuse teeb vaid üks kohtunik. Ta tõi siinkohal näite Soomest, kus maakohtu kohtunik kasutas merealuse kaabli juhtumis otsuse tegemisel vale sätet ning märkis, et inimpsühholoogiat arvestades võivad sellised vead juhtuda. Seega on lähtutud loogikast, et ringkonnakohus võiks asja üle vaadata.

Varro Vooglaid täpsustas, et tema arvates tuleks analüütiliselt eristada menetluslikke rikkumisi ja sisulist vaidlust isiku süü tõendatuse üle. Ministri toodud näite puhul oli tegu konkreetset kohtu poolse menetlusliku veaga õigusliku aluse rakendamisel, kuid omaette küsimus on see, kas isiku süü on tõendatud.

Ta märkis, et eraldi küsimused on ka need, kas apellatsiooni esitamine peaks olema üleüldse võimalik või mitte ning kas selle otsuse teeb siis prokurör üksi või on tal kohustus küsida ka teise prokuröri hinnangut.

Liisa-Ly Pakosta rõhutas, et üldine eesmärk on siiski tagada, et ükski süütu inimene ei saaks süüdi mõistetud ning juba seetõttu on oluline, et maakohtu süüdimõistev otsus oleks edasi kaevatav. Ta möönis, et prokuratuur esindab riiklikku süüdistust ning motivatsioon võiks olla mõnikord teistsugune, kuid tema arusaamise kohaselt arutatakse keerulisemaid juhtumeid prokuratuuris juba praegu kollektiivselt.

Astrid Asi kinnitas, et keerukamate kaasuste puhul on juba praegu tavapärane, et asjale vaatab otsa mitu inimest. Samas märkis ta, et kui see nõue kehtestada iga apellatsiooni puhul, siis tuleb arvestada ka ressursi vajadusega. Ta selgitas, et apellatsiooni esitamise tähtajad ei ole liiga pikad ning kui lisada kõrvale uus inimene, kes ei ole varasemalt juhtumiga kokku puutunud, siis võib see eriti mahukate asjade puhul osutuda väga keeruliseks.

A. Asi märkis distsiplinaarsüüteo aegumise lühendamise osas, et argument oli seotud tasakaalustamisega, eeskätt atesteerimise kaudu ametist vabastamise regulatsiooniga. Ta sõnas, et ei ole isiklikult vastu sellele koha üle arutamisele.

Dilaila Nahkur-Tammiksaar lisas, et viimase kümne aasta jooksul ei ole esitatud ühtegi sellist kaebust, mis puudutaks kaks või kolm aastat tagasi toimunud juhtumit. Pöördumised puudutavad tavaliselt hiljuti esinenud juhtumeid, näiteks eelmisel päeval või kuul toimunut. Sellest tulenevalt ei ole prokuratuuri vaatest tegemist niivõrd olulise sätte muudatusega.

Anti Haugas uuris, kas oleks võimalik anda ülevaade prokuratuuri värbamispraktikast. Täpsemalt, kas värbamine toimub konkursi või sihtotsingu kaudu, milline on olnud konkurents ning kuidas see on ajas muutunud näiteks viimase 15 aasta jooksul. Ta tõi esile, et kui ühelt poolt eeldatakse pädevate inimeste pealekasvu, siis sõltub see tegelikult ka toimivast õiguslikust raamistikust ning sobivate kandidaatide olemasolust ja

nende valmisolekust kandideerida.

Astrid Asi selgitas, et tänases praktikas on prokuröri abi ametikohtadele kandideerimine aktiivne ja konkursid on head. Ta märkis, et mida kõrgemale ametiredelil liikuda, seda keerulisemaks muutub soovijate ja sobivate kandidaatide leidmine. Näiteks on riigiprokuröri ametikohad praegu lausa täitmata, kuna ei leita sobivaid inimesi. Siinkohal tuleb tõepoolest kasutada ka sihtotsingut, sest konkursid pigem kukuvad läbi. Ringkonnaprokuröri ametikoht paikneb kuskil vahepeal ehk kandidaate leidub, kuid neid võiks olla rohkem ning juhid peavad siiski aktiivselt töötama selle nimel, et pädevad inimesed kandideeriks.

A. Asi lisas, et täna toimub abi- ja ringkonnaprokuröri ametikohtade täitmine konkursiga, kuid riigiprokuröri ametikohale konkursse ei korraldata, kuna varasem kogemus on näidanud, et kandidaate ei ole ja inimesi tuleb pigem kutsuda.

Anti Haugas küsis täiendavalt, kuidas toimitakse olukorras, kus ringkonnaprokuröri ametikohale kandideerib konkursil formaalsetele nõuetele sobiv kandidaat, kuid tunnetuslikult ei peeta seda piisavaks. Ta küsis, kas sellisel juhul kasutatakse sihtotsingut või korraldatakse uus konkurss. Täpsemalt, kas on täna on kohustus täita see ametikoht just konkursi korras.

Astrid Asi vastas, et konkurss on täna kohustuslik. Ta selgitas, et kui konkurss kukub läbi, siis on jällegi juhi roll kutsuda potentsiaalselt sobivaid inimesi kandideerima. Samas rõhutas ta, et lõpliku otsuse teeb komisjon, mitte juht üksinda. See tähendab, et juht saab küll inimesi kandideerima kutsuda, kuid ei saa otsustada nende ametisse nimetamise üle. Ta lisas, et sarnane praktika on ka kohtusüsteemis.

A. Asi sõnas, et tulevikus peab selline juhtide roll kandidaatide kutsumisel kasvama, kuna sobivaid inimesi jääb järjest vähemaks ning prokuratuur konkureerib mh advokaatide ja kohtunikega ühel tööturul. Ta rõhutas, et sellest hoolimata ei saa personali kvaliteedis järeleandmisi teha ning pigem leppida täitmata kohaga.

Peeter Ernits küsis esmalt, miks on selle töökorralduslikult olulise teemaga tegeletud nii pikalt ehk lausa seitse aastat.

Ta viitas seejärel eelnõu seletuskirjas esitatud statistikale, mille kohaselt oli eelmisel aastal kokku 200 kohta, millest täidetud oli 179 ning sel aastal peaks see kohtade arv tõusma 327-ni. Ta märkis, et tegemist on väga suure kasvuga ning küsis, kas plaan ongi prokuröride arvu oluliselt suurendada ja milline võiks olla selle muudatuse rahaline mõju.

Liisa-Ly Pakosta vastas, et pikk menetlusaeg on olnud tingitud erinevatest arvamustest. Ta selgitas, et praegune lahendus on eelnõuna esitatud seetõttu, et õiguskomisjon esitas selles osas konkreetse tellimuse, mille nad täitsid.

Astrid Asi selgitas statistika osas, et mainitud 327 ametikohta hõlmab kogu prokuratuuri koosseisu, sh tugipersonali, mitte üksnes prokuröre. Ta rõhutas, et prokuröride arvu üldist suurenemist ei ole ette näha ning tegelikkuses oleks keeruline üldse inimesi juurde leida. Ta märkis, et prokuröride arvu on selle aasta alguses suurendatud ajutiselt ehk neljaks aastaks seoses Danske rahade vara tuvastamise üksusega. Tegemist on ajutise projektipõhise lahendusega ning selle lõppedes peaks prokuröride arv langema varasemale tasemele.

Einar Hillep lisas, et eelnõu seletuskirjas on just viidatud 200 koha juures öeldud, et tegemist on prokuröriteenistuses olevate kohtadega.

Valdo Randpere küsis, kuidas on arvestatud võimaliku olukorraga, kus katseaeg ja ajutine teenistusest kõrvaldamine kriminaalmenetluse ajaks langevad kokku. Ta tõi välja, et kui isik on katseajal ja samal ajal kõrvaldatakse ta ajutiselt teenistusest, siis tekib küsimus, milline regulatsioon talle kohaldub ehk kas tema katseaeg lõpetatakse, isik vabastatakse ametist või venib katseaeg ebamõistlikult pikaks, näiteks kogu kohtumenetluse pikkuseks.

Liisa-Ly Pakosta vastas, et katseajal on võimalik töösuhe lõpetada, kui selleks ilmnevad selged faktilised asjaolud. Ta selgitas, et seda hindab ja otsuse teeb konkursikomisjon.

Astrid Asi lisas, et loodetavasti sellist keerulist olukorda siiski ei teki, kuid lahendus sõltuks konkreetsest juhtumist ning on pigem tõenäoline, et sellisel juhul katseaeg lõpetatakse.

Andre Hanimägi märkis, et katseaeg oleks edaspidi suhteliselt pikk ning samal ajal tehakse hierarhilisi muudatusi, mis võimaldavad prokuröride vahel kriminaalküsimuste vahetamist. Sellest tulenevalt tekib küsimus, kas see ei või mõjutada edaspidi prokuröri iseseisvust ja otsustusvabadust olukorras, kus ta on katseajal ning tunnetab samal ajal juhtkonna teistsuguseid ootusi. Tema sõnul võib selline olukord tekitada inimeses pideva ohutunnetuse.

A. Hanimägi lisas, et tema arusaama kohaselt on konkursikomisjoni roll eeskätt inimeste töölevõtmise ja katseaja lühendamise otsustamisega, kuid katseaja eduka läbimise hindamisel komisjonil enam sellist rolli ei ole. Ta küsis, kas tema viidatud ohukohtade maandamiseks on kaalutud nn vahelülisid, kasvõi näiteks sama komisjoni, kes vaataks üle ja hindaks katseaja läbimist objektiivselt ega jäta seda üksnes ühe juhi otsuseks.

Liisa-Ly Pakosta vastas, et ei ole põhjust kahtlustada, et prokuratuur ei tahaks olla hästi toimiv organisatsioon, kus töötavad kõige paremad spetsialistid. Ta rõhutas, et ka eelnõu ei lähtu sellest kahtlustusest ega sellisest eeldusest, et juhul, kui juhtkond soovib asja teistmoodi lahendada, siis tuleneb see justkui pahatahtlikkusest, mitte nende elukogemusest ja põhjalikest juriidilistest teadmistest.

Minister märkis, et tema ei näe neid eelkõneleja viidatud ohukohtasid. Võrdlusena tõi ta kohtusüsteemi, kus kohtunikel on koguni kolmeaastane katseaeg ning ei nähta seda, et see mõjutab nende sõltumatust.

Andre Hanimägi täpsustas, et tema küsimus ei olnud viide tänasele prokuratuuri juhtkonnale, vaid pigem võimalikele tulevikustsenaariumidele. Ta rõhutas, et seadusandluses tuleb arvestada ka olukordadega, mis võivad tekkida ajas muutuvates tingimustes, sh näiteks valitsuse vahetusel.

Tema hinnangul ei ole võrdlus kohtusüsteemiga hea, sest kohtuniku otsus ei ole päris sama võrdluses otsusega, mille teeb prokuratuur töökorralduslikult oma organisatsiooni sees. Ta leidis, et katseaja puhul võiks vähemalt kaaluda vahehindamisi, näiteks ühe aasta möödudes. Selline vahepealne tagasiside, mida prokurör saaks veel parandada, vähendaks kirjeldatud ohukohtasid tulevikus.

Liisa-Ly Pakosta vastas, et juhendamine on katseajal juba ette nähtud. Minister rõhutas veel, et prokuratuur ei hakka sõltuma ühestki valitsusest.

Madis Timpson tegi ettepanekud eelnõu menetluslike otsuste osas.

Otsustati:

3.1. Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 03.06.2026 (konsensus: Lea

Danilson-Järg, Peeter Ernits, Andre Hanimägi, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Heljo Pikhof, Valdo Randpere, Madis Timpson, Vilja Toomast, Varro Vooglaid).

3.2. Teha ettepanek esimene lugemine lõpetada (konsensus: Lea Danilson-Järg, Peeter Ernits, Andre Hanimägi, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Heljo Pikhof, Valdo Randpere, Madis Timpson, Vilja Toomast, Varro Vooglaid).

3.3. Teha ettepanek määrata muudatusettepanekute tähtajaks 05.06.2026 16:00 (konsensus: Lea Danilson-Järg, Peeter Ernits, Andre Hanimägi, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Heljo Pikhof, Valdo Randpere, Madis Timpson, Vilja Toomast, Varro Vooglaid).

3.4. Määrata juhtivkomisjoni esindajaks Madis Timpson (konsensus: Lea Danilson-Järg, Peeter Ernits, Andre Hanimägi, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Heljo Pikhof, Valdo Randpere, Madis Timpson, Vilja Toomast, Varro Vooglaid).

4. Arvamuse andmine Euroopa Liidu asjade komisjonile: Eesti seisukohad laste seksuaalse väärkohtlemise tõkestamise Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi uuesti sõnastatud versiooni eelnõu kohta - COM(2024) 60

Madis Timpson andis sissejuhatuseks sõna justiits- ja digiministrile.

Liisa-Ly Pakosta sõnas, et varasemalt on Vabariigi Valitsuse (VV) seisukoht olnud selline, et kaebaja pikendamine ei ole põhjendatud. Nimelt on praegu kaebetähtaeg alates kannatanu täisealiseks saamisest kümme aastat ning peamine põhjust kaebaja piiramiseks on olnud see, et kuriteost pika aja möödudes ei ole enam tõendusmaterjali, mistõttu võib asi küll jõuda menetlusse, kuid ohver jääb lõpuks ikkagi õiglusetu.

Minister märkis, et Eesti on EL-is jäänud ainsaks riigiks, kes on sellele vastu, mistõttu on ettepanek muuta VV seisukohti, et oleks võimalik läbirääkimistel seda paremini selgitada ja teemat arutada.

Andre Hanimägi palus täpsustada, milline on VV uus seisukoht.

Liisa-Ly Pakosta selgitas, et senine VV seisukoht oli mitte toetada EL-i üleselt kaebaja pikendamist ja ühtlustamist alaealiste vastu suunatud seksuaalkuritegude puhul. Kuna Eesti on jäänud selles küsimuses üksi eitavale seisukohale, on nüüd ettepanek võtta paindlikum seisukoht ning VV on valmis arutama EL-i pikemat tähtaega.

Mari Haav lisas, et praeguse eesistujariigi ettepanek näeb kaebajaks ette 30 aastat ning ka Euroopa Komisjon toetab seda. See tähendaks 30-aastast tähtaega alates kannatanu täisealiseks saamisest.

Andre Hanimägi kommenteeris, et tema arust seisis ka Eesti endine riigi peaprokurör 30-aastase tähtaja eest.

Vilja Toomast kommenteeris, et tema hinnangul ei peaks laste vastu toime pandud seksuaalkuriteod üleüldse aeguma. Ta märkis, et 30-aastane tähtaeg oleks vähemalt tema jaoks juba vastuvõetav, kuigi ta eelistaks nende kuritegude puhul aegumatust, aga lühem kümneaastane tähtaeg on täiesti arusaamatu.

Liisa-Ly Pakosta märkis, et Euroopa Parlament on samuti toetanud aegumatust, mistõttu võidakse seda isegi kaaluda, kuid Euroopa Komisjoni seisukoht on 30 aastat.

Lea Danilson-Järg kommenteeris, et jääb mulje justkui EL-i õigus sõidab jälle sisse Eesti karistusõigusesse, mida on seni üritatud vältida. Ta mõistab, et tegemist on olulise temaga, kuid selline pretsedent on tema hinnangul ohtlik, kus võib-olla tuleb hakata ka muus osas karistusõigust EL-ga ühtlustama.

Liisa-Ly Pakosta vastas, et iga küsimust siiski käsitletakse eraldi.

Mari Haav lisas, et VV seisukohas on praegu rõhutatud, et Eesti üldiselt siiski ei toeta kuritegude aegumise tähtaegade reguleerimist EL-i tasandil, kuid laste vastu toime pandud seksuaalkuritegude eripära tõttu võib antud juhul selline lähenemine olla põhjendatud.

Vilja Toomast kommenteeris, et temale teadaolevalt on sel teemal siin algatatud ka rahvaalgatus, millele on kogutud märkimisväärne arv allkirju.

Madis Timpson tegi ettepaneku toetada VV esitatud seisukohti.

Otsustati:

4.1. Toetada Riigikantselei kirjas nr 2-5/26-00965-2 toodud Vabariigi Valitsuse 14. mai 2026.a istungil heaks kiidetud Eesti seisukohti (konsensus: Lea Danilson-Järg, Peeter Ernits, Andre Hanimägi, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Heljo Pikhof, Valdo Randpere, Madis Timpson, Vilja Toomast, Varro Vooglaid).

5. Vabariigi Valitsuse algatatud karistusseadustiku, kriminaalmenetluse seadustiku ja vangistuseseaduse täiendamise seaduse eelnõu (773 SE) teise ja kolmanda lugemise ettevalmistamine

Madis Timpson selgitas sissejuhatuseks, et kuigi eelnõu 773 SE on juba täiskogule teisele ja kolmandale lugemisele suunatud, tuli eelnõu vahepeal keeletoimetajatelt tagasi väikeste tehniliste märkustega ning komisjon võiks need ühiselt üle vaadata.

Raini Laide tutvustas lähemalt täiendatud muudatusettepanekut nr 2:

2. Teha eelnõus järgmised muudatused:

2.1. Asendada eelnõu tekstis läbivalt tekstiosa „508⁸⁵“ tekstiosaga „508⁹⁸“;

2.2. Asendada eelnõu § 2 punktis 5 toodud KrMS 19. peatükki 9. jao §-i 508⁸⁶. (Välisriigi kohtu otsusega mõistetud vangistuse täideviimise lubatavaks tunnistamise määrase vaidlustamine) pealkirjas tekstiosa „§ 508⁸⁶“, tekstiosaga „§ 508⁹⁹“.

2.3. Asendada eelnõu § 2 punktis 1 (KrMS § 204 täiendamine), punktis 3 (KrMS § 424¹ täiendamine) ja punktis 4 (KrMS § 474 täiendamine) sõnad „välisriigi vangistust“ sõnadega „välisriigi kohtu mõistetud vangistust“;

2.4. Asendada eelnõu § 2 punktis 5 (KrMS uus § 508⁹⁸ lõigetes 1 ja 3), sõnad „välisriigis mõistetud“ sõnadega „välisriigi kohtu mõistetud“;

2.5. Asendada eelnõu § 2 punktis 5 (KrMS uus § 508⁹⁸ lõikes 2), sõnad „välisriigi vangistuse“ sõnadega „välisriigi kohtu mõistetud vangistuse“;

2.6. Asendada eelnõu § 2 punktis 5 (KrMS uus § 508⁹⁸ lõikes 4), sõna „vangistust“ sõnadega „välisriigi kohtu mõistetud vangistust“;

Selgitus: Ettepaneku alapunktides 2.1. ja 2.2 täpsustatakse eelnõu numeratsiooni ja tekstisiseseid viiteid. Eelnõus pakutud KrMS paragrahvid (§-d 508⁸⁵ ja 508⁸⁶) olid juba olemas VV algatatud eelnõu (784 SE) tekstis. Eelnõus 784 SE lisati KrMS-i Europol ja EL liikmesriikide vahelist teabevahetust käsitlevad normid (§-d 508⁸⁵ – 508⁹⁷) ja see võeti 13.06.2026 seadusena vastu. Käesoleva eelnõu sätete sõnastamisel tuleb arvestada KrMS-s viimati tehtud muudatusi.

Muudatusettepaneku alapunktides 2.3. -2.6 pakutud muudatused on redaktsioonilised ja eelnõu teksti ühtlustavad. Erinevate paralleelvariantide asemel vangistuse kohta võetakse eelnõu tekstis kasutusele sõnad „välisriigi kohtu mõistetud vangistus“ vastavas käändes.

Õiguskomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Lea Danilson-Järg, Peeter Ernits, Andre Hanimägi, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Valdo Randpere, Madis Timpson, Vilja Toomast).

6. Arvamuse andmine sotisaalkomisjonile: Vabariigi Valitsuse algatatud töölepingu seaduse muutmise ja sellega seondult teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (837

SE) kohta

Madis Timpson sõnas sissejuhatuseks, et kõnealuse eelnõu teine lugemine on katkestatud ning sotsiaalkomisjon on küsinud õiguskomisjonilt arvamust. Esimees andis eelnõu sisu tutvustamiseks sõna Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi (MKM) esindajatele.

Stella Vogt sõnas, et on üks eelnõu koostajatest ning tegeles muudatusettepanekutega, mis puudutavad alaealisi töotajaid. Ta selgitas, et algselt keskenduski eelnõu alaealiste töötajate töötingimuste lihtsustamisele, kuid MKM tegi seejärel juhtivkomisjonile veel ettepaneku lisada eelnõu juurde ka kahest direktiivist tulenevad muudatused. Peamised muudatused alaealiste töötamisega seoses puudutavad koolivaheaegadel töötamise reguleerimist, pereettevõttes töötamise võimaldamist, iga-aastase põhipuhkuse muutmist ning 7-12-aastaste alaealiste tööle võtmiseks nõutava Tööinspeksioonilt (TI) loa taotlemise ja menetlemise korda.

S. Vogt selgitas koolivaheaegadel töötamise osas, et täna võib alaealine teha tööd üksnes kuni pool iga koolivaheaja kestusest. Eelnõuga luuakse võimalus koolivaheaegadel pikemalt töötada, täpsemalt ühe nädala pikkusel vaheajal kuni viis kalendripäeva, kahe nädalase puhul kuni kümme kalendripäeva ning suvevaheajal kuni kaks kuud, tingimusel et alaealisele jääb vähemalt neli nädalat järjestikust puhkeaega.

Pereettevõttes töötamise osas selgitas ta, et praegu on 7–12-aastastele alaealistele lubatud teha tööd üksnes neljas tegevusvaldkonnas (kultuuri-, kunsti-, spordi- või reklaamitegevus), mille näeb kitsalt ette EL direktiiv noorte kaitse kohta töö. Samas võimaldab sama direktiiv erandina võtta noori alates seitsmendast eluaastast tööle pereettevõttesse ka muudesse tegevusvaldkondadesse.

S. Vogt selgitas 7-12-aastaste alaealiste tööle võtmiseks nõutava TI loa taotlemise ja menetlemise korra osas, et täna kontrollib TI enne loa andmist töö sobivust alaealisele, seadusega ettenähtud nõuete täitmist ning otsustab loa andmise kuni kümne tööpäeva jooksul. Eelnõuga lühendatakse seda menetlustähtaega viiele tööpäevale. Samuti nähakse ette erand seoses maleva töökorraldusega, et edendada malevas esimese töökogemuse saamist. Kui praegu tuleb selleks kõigepealt teha alaealise kohta kanne töötamise registrisse ja oodata kümne tööpäeva möödumist, siis erandi kohaselt, kui TI saab seadusega nõutavad andmed alaealise tööle lubamiseks varem, saab inspektor kontrolli ära teha ja nõusoleku varem anda. See võimaldab näiteks ühe koha vabanemisel kiiremini ja efektiivsemalt teise noore malevasse tööle võtta. Üldiselt kehtib siiski uus viie tööpäevane menetlustähtaeg.

Iga-aastase põhipuhkuse osas selgitas ta, et kui täna on alaealistele töötajatele ettenähtud 35 kalendripäeva pikkune põhipuhkus, siis eelnõuga lühendatakse see 28 kalendripäevani. See muudatus on kooskõlas EL-i ja rahvusvahelise õigusega, sh Euroopa sotsiaalharta.

S. Vogt lisas, et eelnõusse on nüüd tehtud ettepanek lisada ka teatud läbipaistvate ja prognoositavate töötingimuste direktiivist tulenevad sätted, mille osas on Euroopa Komisjon Eesti tähelepanu juhtinud käesoleva aasta kevadel, kuna need sätted ei ole nõuetekohaselt Eesti õigusesse üle võetud. Seega on ettepanek need lisada selle eelnõu juurde, et vältida rikkumismenetlust ja trahvi määramist.

Eva Liina Kliimann lisas, et palkade läbipaistvuse direktiivist tulenevad muudatused puudutavad peamiselt töölepingu seaduse (TLS) ja avaliku teenistuse seaduse (ATS) muutmist.

Ta selgitas, et palkade läbipaistvuse direktiivist tulenevalt tekib TLS-i ja ATS-i kohustus töandjale anda tööle soovijale hiljemalt enne tööintervjuud informatsioon töötasu või selle vahemiku kohta. Lisaks kehtestatakse TLS-i senisest selgesõnalisemalt keeld küsida tööintervjuul tööle soovija sissetuleku ehk varasema või praeguse palga kohta ning keeld takistada töötajal avalikustada iseenda töötasu.

E. L. Kliimann selgitas, et samuti tuuakse TLS-i soolise võrdõiguslikkuse seadusest (SoVS) juba olemasolev põhimõte, mille kohaselt peab töandja tagama meeste ja naiste sama või võrdväärse töö eest võrdväärse tasu. Eesmärk on olemasolevat põhimõtet seeläbi kindlustada. Lisaks kirjeldatud muudatustele on ettepanek tuua SoVS-i palgapeegli teenuse regulatsioon, mis võimaldab suuremat läbipaistvust selle teenuse pakkumisel. Ta selgitas, et palgapeegel on töandjatele mõeldud vabatahtlik digiteenus, mis võimaldab juba olemasolevatelt registriandmetelt hinnata soolist palgalõhet oma organisatsioonis. Palgapeegel asub praegu TI iseteeninduses, mistõttu muudetakse SoVS-i ning töotervishoiu ja tööohutuse seadust (TTOS).

Andre Hanimägi sõnas, et üldiselt paindlikkuse loomise vastu ei ole midagi, kuid tema hinnangul minnakse praegu teatud osas liiga kaugemale. Näiteks tekib küsimus TI menetlustähtaja lühendamise põhjendatuse kohta. Arvestades, et ka muus osas suureneb paindlikkus, sh alaealistele lubatud tegevusvaldkondi tuleb juurde ning see kõik suurendab ajalist survet TI-le. Samuti küsis ta, kuidas täpsemalt mõista pereettevõtte sisu ning märkis, et kui see mõiste on liiga lai, siis ei täida oma eesmärki.

A. Hanimägi küsis veel, millist probleemi täpsemalt alaealiste põhipuhkuse vähendamisega lahendatakse. Ta tõdes, et tõenäoliselt ei ole palju 7-12-aastaseid alaealisi, kes töotaksid aastas nii palju, et neil üldse koguneks maksimaalsed puhkusepäevad, kuid selline muudatus ei kõla põhimõtteliselt hästi. Näiteks kui võrrelda alaealistele vähendatud 28 kalendripäeva ATS järgi ametnikele ettenähtud 35 kalendripäeva põhipuhkusega.

Stella Vogt vastas, et tegemist on VV tegevusprogrammist tuleneva ülesandega, mille raames analüüsiti EL-i ja rahvusvahelise õiguse kooskõla Eesti õigusega. Sellest tulenevalt tehakse vastavad muudatused.

Ta selgitas, et pereettevõtte eraldi definitsiooni ei ole ning selle lisamist ei peeta õiguslikult korrektseks, sest tegemist on EL-i õiguse autonoomse mõistega, mida direktiiv ka ise ei määratle ega anna otsesõnu õigust ka liikmesriikidele ise seda mõistet määratleda. Eelnõu seletuskirjas on aga selgitatud, mida pereettevõttes töötamise all mõeldakse ehk eeskätt peetakse siinkohal töandjana silmas alaealise ema, isa, nende eellasi (vanavanemad, vanavanavanemaid), onu, tädi, õde, venda, lapsendajat. Ta lisas, et kui Riigikogu nii otsustab, siis on vajadusel võimalik seda mõistet siiski defineerida.

S. Vogt sõnas, et põhipuhkuse vähendamise osas on võetud aluseks erinevad uuringud, mille kohaselt on töandjate tagasiside olnud see, et alaealisi ei võeta tihti tööle justnimelt seetõttu, et alaealiste töötajate suhtes kohaldub palju seadusest tulenevaid piiranguid. Muudatus on üks võimalus selliseid piiranguid leevendada, sh ei lähe muudatus vastu EL-i ega rahvusvahelise õigusega. Ta nõustus osutusega, et alaealised reeglina ei teeni maksimaalset põhipuhkust praegu välja, sest nad ei tööta terve aasta vältel, vaid enamasti lühiajaliselt või suveperioodil.

S. Vogt rõhutas veel, et TI-ga on muudatust arutatud ja kooskõlastatud ning nende ettepanek oligi määrata menetlustähtjaks viis tööpäeva, mis on nende hinnangul piisav. Tuleb märkida, et muudatuse eesmärk on võimaldada alaealistele kiiremat tööleasumist, mis on oluline just näiteks suveperioodil ja malevate puhul. Kõik muudatused toetavad eelnõu eesmärki, et alaealine saaks oma esimesed töökogemused ning leevendada sellele direktiiviga seatud piiranguid nii palju, kui võimalik, sh minemata vastuollu EL-i õigusega.

Lea Danilson-Järg küsis, kas muudatuste tulemusena saavad alaealised ka näiteks laudu koristada restoranis, kus mh müüakse alkoholi.

Stella Vogt vastas, et sellist alkoholiseaduse (AS) muudatust ei ole eelnõusse lisatud, et alaealised saaksid laudu, sh alkoholiklaase koristada ja pesta. See on ka TI rakenduspraktika, sest ei ole võimalik garanteerida, et kui alkohol on ära joodud, siis ei ole alkoholiklaasis jätkuvalt jääke alles ning sellisel juhul oleks tegemist avatud pakendis oleva alkoholiga, mis on niikuinii keelatud.

S. Vogt lisas, et sotsiaalkomisjon tegi samuti ettepaneku jätta selline muudatus kõrvale, et nii

detailselt koristamist ja pesemist eelnõusse ei lisataks. Praegu on eelnõule AS-i muudatusena lisatud alkoholi käitlemisega seotud erand nii, et alkoholse joogi valmistamine, müügiks pakkumine ja müük on lubatud, kui alaealine on vähemalt 16-aastane ning töö toimub täisealise töötaja järelevalve all.

Lea Danilson-Järg avaldas seisukohta, et koristamine võiks siiski olla lubatud, sest tegemist on lihtsa ja praktilise tööga, millega alaealised puutuvad kokku ka kodus.

L. Danilson-Järg tõstatas veel küsimuse põhipuhkuse kohta. Ta märkis, et alaealine saab kalendriaastas töötada üksnes lühiajaliselt ning enamuse aega ta sisuliselt puhkabki tööst. Tööandja peab ettenähtud puhkusepäevi aga siiski arvestama, isegi juhul, kui ta sisuliselt kogu puhkust ei anna ning see võib teha alaealise töötaja palkamise tööandjale kallimaks, kuna ta peab ülejäänud puhkusepäevad hiljem kompenseerima. Ta küsis, kas põhipuhkuse vähendamise muudatuse eesmärk on seega muuta alaealiste palkamine odavamaks.

Stella Vogt vastas, et see ei ole siiski peamine eesmärk, vaid eesmärk on seadusest tulenevate piirangute leevendamine, mis omakorda soodustab alaealiste töölevõtmist.

Ta selgitas, et kui alaealine ei teeni maksimaalset 35 kalendripäeva ja tööandja maksab talle 28 kalendripäevale lisaks veel seitsme kalendripäeva hüvitise, siis on tööandjal võimalus see riigieelarvest tagasi taotleda.

Lea Danilson-Järg küsis veel, miks on alaealiste töötamist puudutavasse eelnõusse nüüd lisatud hoopis palkade läbipaistvuse teemad.

Stella Vogt vastas, et see oli poliitiline otsus lisada VV ettepanekul need teatud direktiivist tulenevad sätted käesolevasse eelnõusse.

Heljo Pikhof küsis, kus on EL-i õiguses kirjas see, et avalikus teenistuses peab põhipuhkust saama 35 kalendripäeva. Ta sõnas, et tema hinnangul ei ole pädev väide, et alaealised ei saa siis tööd, kui neile ettenähtud põhipuhkus on pikem. Ta märkis, et täna on ka palju noori, kes ei saa samuti tööd, kuigi on juba täisealised ja neile ei ole sätestatud eritingimusi ega piiranguid. Tema hinnangul on igati asjakohane, et alaealistele on ettenähtud pikem puhkus.

H. Pikhof kommenteeris veel TI muudatuse osas, et paber kannatab kõike. Kindlasti esitatakse TI-le mingi informatsioon, et saada nõusolek, kuid see ei pruugi olla alati nõuetekohane. Lisaks palus täpsustada, kas alaealine võib nüüd tööl alkoholseid kokteile segada või mitte.

Stella Vogt vastas, et ei oska ATS-ga seotud küsimust kommenteerida ning see ei ole ka käesoleva eelnõu teema.

Ta selgitas, et TI nõusoleku saamine on osa tavapärasest menetlusest, mis on juba seaduses sätestatud. EL-i direktiiv nõuab, et 7-12-aastase alaealise tööle võtmiseks on vajalik rangem kontroll ehk kas tegemist on sobiva tööga, kas vanema nõusolek ja alaealise enda tahe on olemas. TI-l on selles osas samuti range kontroll. Ta lisas, et kokteilide segamine võiks minna eelnõusse lisatud alkoholi käitlemise erandi alla.

Andre Hanimägi kommenteeris veel TI menetlustähtaja osas, et temale jääb arusaamatuks, miks seda piiratakse, kui tegemist on „kuni“ kümme tööpäeva tähtajaga. Võib eeldada, et TI teeb siiski oma tööd nii kiiresti, kui võimalik. Lisanduv ajaline surve ei ole mõistlik, kui mh luuakse veel paindlikkust muus osas, sh lubatakse uued tegevusvaldkonnad. TI ei pruugi olla piisavalt hästi mehitatud, et kõike seda nii kontrollida.

A. Hanimägi rõhutas, et tema hinnangul võiks selleks tähtajaks jääda kuni kümme tööpäeva. Sel juhul, kui on vaja midagi põhjalikumalt kontrollida, siis on selleks võimalus.

Heljo Pikhof nõustus eelkõnelejaga, et TI menetlustähtaega ei peaks vähendama.

Madis Timpson tegi lõpetuseks ettepaneku, et komisjon võiks põhimõtteliselt toetada direktiivist tulenevaid muudatusi ja eelnõu edasist menetlemist, kuid saata õiguskomisjoni arvamus koos tänase arutelu protokolliga, mis kajastab mh kõlanud eriarvamusi. Komisjon nõustus konsensuslikult.

7. Info ja muud küsimused

Varro Vooglaid tegi ettepaneku kutsuda õiguskomisjoni Margus Kurmi, kes on hiljuti koostanud raporti kriminaalmenetluse probleemide kohta. Kuna need probleemid on teravalt üles tõusnud, siis võiks komisjon enda harimise mõttes kutsuda komisjoni lisaks Margus Kurmile ka näiteks advokaadid Norman Aasa, Paul Kerese ja Oliver Nääsi, kes saaksid anda enda ülevaate nendest kujunenud kitsaskohtadest.

Madis Timpson sõnas, et selle mõtte saab kirja panna ja vaadata edasi, millal on võimalus selline arutelu komisjonis korraldada.

(allkirjastatud digitaalselt)
Madis Timpson
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Selena Eenmaa
protokollija